

Załącznik do Uchwały Nr XX/249/2012
Rady Miasta Sopotu
z dnia 29 czerwca 2012 roku

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
I
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W SOPOCIE
NA LATA 2012-2014**

Sopot 2012

Spis treści:

I. Wprowadzenie

II. Organizacja pomocy dziecku i rodzinie w Sopocie

III. Wspieranie rodziny w Sopocie na lata 2012-2014

1. Zasoby i zagrożenia programu wspierania rodziny
2. Cele programu wspierania rodziny
3. Zadania gminy

IV. Rozwój pieczy zastępczej w Sopocie na lata 2012-2014

1. Rodzinna piecza zastępcza
2. Instytucjonalna piecza zastępcza
3. Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej
4. Zasoby i zagrożenia pieczy zastępczej
5. Cele programu rozwoju pieczy zastępczej
6. Zadania powiatu

V. Planowany budżet programu

VI. Ewaluacja

VII. Podsumowanie

I. Wprowadzenie

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Sopocie na lata 2012-2014 opracowany został w oparciu o założenia Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.

Zapisy przytoczonej wyżej Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizuje w Sopocie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS). Jest on jednostką organizacyjną Miasta Sopotu utworzoną przez Radę Miasta Sopotu, finansowaną w formie jednostki budżetowej i nie posiadającą osobowości prawnej. MOPS działa w granicach administracyjnych Miasta Sopotu, a nadzór sprawuje Prezydent Miasta Sopotu.

MOPS działa w szczególności na podstawie:

- ustawy z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 05.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm.)
- ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 z późn.zm.) oraz innych przepisów prawa materialnego, które dotyczą działań MOPS.

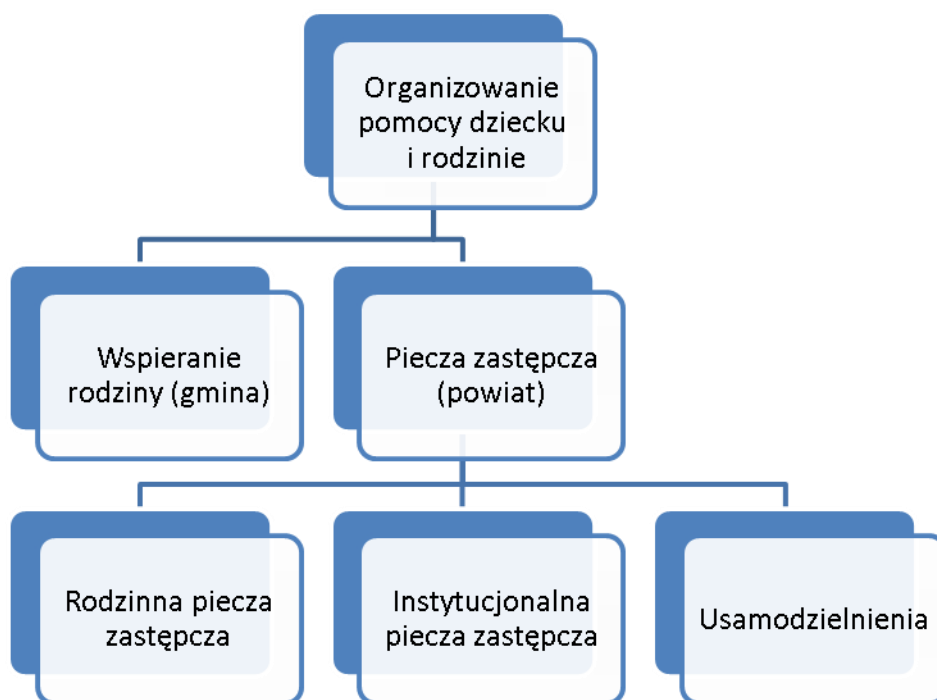
Program realizowany jest zgodnie z celami:

- Programu Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Sopocie na lata 2006-2014 przyjętego Uchwałą Nr XXXV/601/06 Rady Miasta Sopotu z 17 marca 2006 roku.
- Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2008 – 2014 przyjętego Uchwałą Nr XVI/211/2008 Rady Miasta Sopotu z 27 czerwca 2008 roku z późn.zm.
- Strategii Integracji i Polityki Społecznej Sopotu na lata 2010 – 2015 przyjętego Uchwałą Nr XL/482/2010 Rady Miasta Sopotu z 25 czerwca 2010 roku.

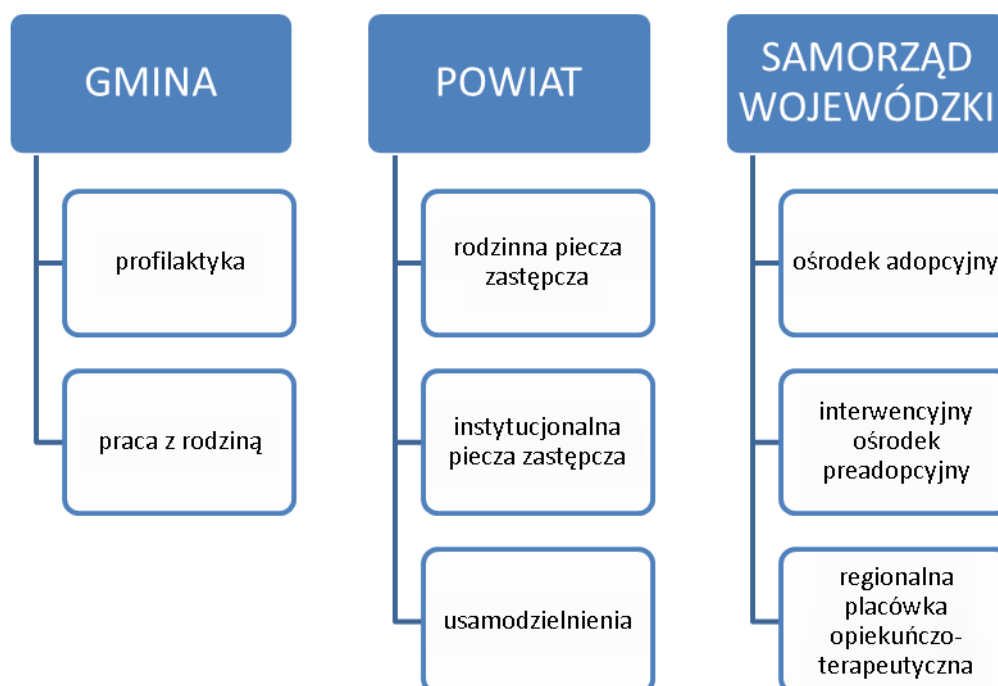
Program uwzględnia lokalne uwarunkowania i nakreśla kierunki działań w perspektywie trzyletniej. Nadrzędnym ich celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo wychowawczej roli względem dzieci oraz zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej tj. odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej oraz odpowiednich środków finansowych.

II. Organizacja pomocy dziecku i rodzinie w Sopocie

Organizacja systemu pomocy dziecku i rodzinie w Sopocie

Podział kompetencji w zakresie organizacji pomocy dziecku i rodzinie pomiędzy samorządami

**WSPIERANIE RODZINY
W SOPOCIE NA LATA 2012-2014**

III. WSPIERANIE RODZINY W SOPOCIE NA LATA 2012-2014

1. Zasoby i zagrożenia programu wspierania rodziny

Zasoby programu wspierania rodziny:

Praca z rodzinami naturalnymi prowadzona jest przez pracowników Działu Pracy Socjalnej. Liczbę rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w Sopocie, w tym ilość rodzin niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego przedstawia tabela poniżej.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w Sopocie

Rok	2008	2009	2010	2011
Liczba środowisk korzystających z pomocy	1033	1027	1100	1103
W tym liczba rodzin (z dziećmi) Korzystających z pomocy	255	158	166	173
W tym rodziny niewydolne w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	181	128	126	114

Część dzieci wychowujących się w rodzinach niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zagrożona jest koniecznością **zapewnienia opieki w pieczy zastępczej**. Liczba takich dzieci była następująca:

- w roku 2008 - 41 dzieci
- w roku 2009 - 30 dzieci
- w roku 2010 – 20 dzieci
- w roku 2011 – 15 dzieci.

W Sopocie od 2006 r. prowadzony jest projekt „**Asystent rodziny**”.

- Celem projektu jest wyrównanie umiejętności społecznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania rodziny. Projekt adresowany jest do rodzin niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu

gospodarstwa domowego zamieszkujących w Sopocie. Liczba rodzin, które uzyskały wsparcie asystenta przedstawia się następująco:

- w roku 2008 - 25 rodzin
- w roku 2009 - 26 rodzin
- w roku 2010 - 27 rodzin
- w roku 2011 - 23 rodzin.

Dzięki realizacji projektu od 2006r pracownicy Działu Pracy Socjalnej posiadają własne doświadczenia i dobre praktyki niezbędne do udzielania wsparcia rodzinom przez asystenta. Projekt jest znany także kuratorom, pedagogom, którzy na co dzień pracują z rodzinami dysfunkcyjnymi i są przekonani co do jego skuteczności.

Rodziny mieszkające w Sopocie także wiedzą, iż istnieje możliwość otrzymania wsparcia ze strony asystenta, rodziny chętnie wyrażają zgodę na współpracę z asystentem.

Pracownicy socjalni w swoich działaniach prowadzonych na rzecz rodzin są wspierani przez Stowarzyszenie Po_moc, które od 2009 r. realizuje projekt dotowany z Urzędu Miasta Sopot „**Bezpieczna rodzina**”. W ramach projektu monitorowane są środowiska wymagające ciągłego nadzoru, wskazywane głównie przez pracowników MOPS w Sopocie.

Szczególne znaczenie ma fakt, iż wejścia w środowisko odbywają się poza godzinami pracy MOPS-u, a także w soboty.

Dzięki tej współpracy znacznie poprawiła się diagnoza w środowiskach objętych projektem. Umożliwia to kierowanie odpowiednich działań adresowanych do konkretnej rodziny.

W kolejnych latach projektem objęto następującą liczbę rodzin:

- w roku 2009 – 57 rodzin
- w roku 2010 – 79 rodzin
- w roku 2011 – 50 rodzin.

Systemowa pomoc rodzinie możliwa jest również dzięki wsparciu działającego na terenie Sopotu ogniska wychowawczego prowadzonego przez **Stowarzyszenie Sopocki Dom**. Z zajęć organizowanych w ognisku korzystało w następujących latach:

- w roku 2008 – 42 dzieci
- w roku 2009 – 42 dzieci
- w roku 2010 – 41 dzieci
- w roku 2011 – 30 dzieci

W systemie pomocy dziecku i rodzinie dużą rolę pełni również **Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Sopocie** - publiczna placówka oświatowa prowadzona przez Powiat Sopot. W zespole Poradni pracują psycholodzy, pedagodzy,

logopedzi i doradca zawodowy. Na potrzeby Zespołu Orzekającego Poradni konsultacje prowadzi lekarz psychiatra dziecięcy i młodzieżowy.

W latach 2010-2011 Dział Pracy Socjalnej realizował wspólnie z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Sopocie **projekt „Mama Bliżej siebie = Bliżej Dziecka”**. W ramach projektu odbywały się spotkania edukacyjne z wytypowanymi przez pracowników socjalnych matkami. Zajęcia były prowadzone przez pracowników Poradni, w tym samym czasie pracownicy Działu Pracy Socjalnej zajmowali się dziećmi, które nie miały zapewnionej opieki w czasie uczestnictwa matek w spotkaniu. Z czasem spotkania edukacyjne przerodziły się w swoistą grupę wsparcia.

Od marca 2011r w Dziale Pracy Socjalnej działa Punkt Mediacyjny prowadzony przez psychologa MOPS w Sopocie, mediatora.

Jednym z najważniejszych zasobów w systemie wspierania rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej jest **współpraca z lokalnymi instytucjami**. Wśród organizacji działających na rzecz wsparcia rodzin i dzieci są:

- Punkt Interwencji Kryzysowej w Sopocie, Al. Niepodległości 759a
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sopocie, ul. Władysława IV 23
- Sąd Rejonowy w Sopocie, ul. 1 Maja 10
- Fundacja Rodzina Nadziei - miejsca interwencyjne, Sopot, ul. Armii Krajowej 68/9
- Sopotkie Stowarzyszenie Profilaktyki i Promocji Zdrowia Meander
ul. Kolberga 15
- Stowarzyszenie Sopotcki Dom, ul. Armii Krajowej 68
- Fundacja Zrównoważonego Rozwoju Społecznego i Fizycznego „Zorza”, Sopot, ul. Abrahama 12/2
- Stowarzyszenie Po_moc, Sopot, ul. Lipowa 14
- Młodzieżowa Placówka Wychowawcza przy Caritas, Sopot, ul. Sikorskiego 2
- Świetlica Terapeutyczna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 3 – przy Szkole Podstawowej Nr 7, Sopot, ul. Haffnera 55
- Zajęcia wyrównawcze grupowe i indywidualne z pedagogiem szkolnym w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 3 – przy Szkole Podstawowej Nr 7, Sopot, ul. Haffnera 55
- Fundacja Sportu i Rekreacji Edwarda Hodury, Sopot, ul. Chrobrego 11/1
- Klub Osiedlowy „Potok”, Sopot, ul. Kraszewskiego 31
- Osiedlowe Centrum Kultury dla Dzieci Spółdzielnia Mieszkaniowa „Brodwino”, Sopot, ul. Małopolska 6/8

- Związek Harcerstwa Polskiego, Sopot, Al. Niepodległości 679
- Ośrodek Promocji Zdrowia i Terapii Uzależnień SPZOZ, Sopot, ul. Chrobrego 6/8
- Młodzieżowy Ośrodek Terapeutyczny, Sopot, Al. Niepodległości 817a
- Poradnia Rodzinna „Powrót z U”, Sopot, ul.3 Maja 71

Zagrożenia systemu wspierania rodziny:

- Ograniczenia ze strony finansowej:
 - brak zatrudnienia odpowiedniej liczby kadry, w tym asystentów rodziny
 - wynagrodzenie pracowników merytorycznych poniżej średniej krajowej
- niespójność przepisów oraz ich niedostosowanie do faktycznych potrzeb.
- Komunikacja między różnymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodziny oraz organizacjami pozarządowymi.
- Brak wystarczającej oferty specjalistycznych usług, np. usługi psychiatry dziecięcego.

2. Cele programu wspierania rodziny

Misją niniejszego programu jest zapewnienie rodzinom i ich dzieciom na terenie Sopotu wielowymiarowego i zintegrowanego systemu wsparcia, szczególnie w sytuacjach kryzysu i w obliczu trudności życiowych.

Główne cele programu wsparcia rodzin naturalnych:

- Edukowanie i wczesne interweniowanie w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
- Rozwijanie środowiskowych form pomocy rodzinie
- Zapewnienie dzieciom z terenu Sopotu opieki, która gwarantowałaby zaspokojenie ich potrzeb psychofizycznych i właściwe warunki do prawidłowego rozwoju

Cele szczegółowe programu wsparcia rodziny i kierunki działań:

- a) tworzenie spójnego systemu wspierania dziecka i rodziny

Kierunki działań:

- koordynowanie działań różnych instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny w Sopocie
- wdrożenie kompleksowego systemu działań profilaktyczno-interwencyjnych obejmujących całą rodzinę

- opracowanie i zorganizowanie systemu postępowania z rodziną zagrożoną umieszczeniem dziecka w placówce lub innej formie opieki zastępczej
- b)** rozpoznawanie i profesjonalna ocena zagrożeń dobra dziecka, wzmocnienie roli i funkcji rodziny

Kierunki działań:

- tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki,
- umożliwienie rodzinom wymagających wsparcia łatwego dostępu do specjalistów
- pozyskanie wolontariatu w celu wyrównania deficytu rodziny,
- pomoc metodyczna dla osób pracujących z rodziną dysfunkcyjną,

c) rozwijanie umiejętności rodzicielskich

Kierunki działań:

- tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie rodzinom łatwego dostępu do specjalistów,

d) wspomaganie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny poprzez formy wsparcia dziennego

Kierunki działań:

- prowadzenie „Szkoły dla rodziców” ,
- tworzenie grup edukacyjnych dla rodziców wymagających pomocy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- udzielanie wsparcia rodzinom niezaradnym przez asystenta rodziny,
- organizowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych w ognisku wychowawczym,
- organizowanie zajęć pozaszkolnych w świetlicach środowiskowych,
- stwarzanie warunków do powstawania rodzin wspierających,

e) pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży

Kierunki działań:

- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia,
- organizowanie różnorodnych zajęć i imprez okolicznościowych dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia,

- prowadzenie pracy podwórkowej,

f) przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin

Kierunek działań:

- umożliwienie skorzystania z terapii rodzinom wymagających wsparcia,
- umożliwienie skorzystania z mediacji,

g) przygotowanie rodzin biologicznych do powrotu dzieci funkcjonujących w zastępczych formach opieki

Kierunki działań:

- podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych,
- umożliwienie rodzicom udziału w różnego rodzaju terapii.

3. Zadania gminy:

1. realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny

- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki naturalnej nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci
- finansowanie:
 - kosztów szkoleń dla rodzin wspierających
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy w opiece i wychowaniu dziecka w ramach umowy przez rodziny wspierające
- współfinansowanie przez gminę pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego

- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej przez rodziców biologicznych przez okres dłuższy niż 12 miesięcy

**ROZWÓJ PIECZY ZASTĘPCZEJ
W SOPOCIE NA LATA 2012-2014**

1.

Rodzinna piecza zastępcza

Organizatorem pieczy zastępczej w Sopocie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS), którą realizuje Dział Pieczy Zastępczej (DPZ). Podstawą do wykonywania zadań DPZ jest Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie 1 stycznia 2012 r.

Organizator pieczy zastępczej powołuje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej realizują zadania wynikające z wyżej wymienionej Ustawy.

Zgodnie z Ustawą do rodzinnych formy pieczy zastępczej zaliczamy:

1. rodziny zastępcze:

- **spokrewnione** (małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka)
- **niezawodowe** (małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka)
- **zawodowe** (pogotowie rodzinne i rodzina specjalistyczna dla małoletnich matek z dzieckiem, dla dzieci niepełnosprawnych oraz dla nieletnich)

2. rodzinny dom dziecka

3. rodziny pomocowe (przejmują opiekę nad dzieckiem w okresie czasowego niesprawowania jej przez rodzinę zastępczą czy rodzinny dom dziecka)

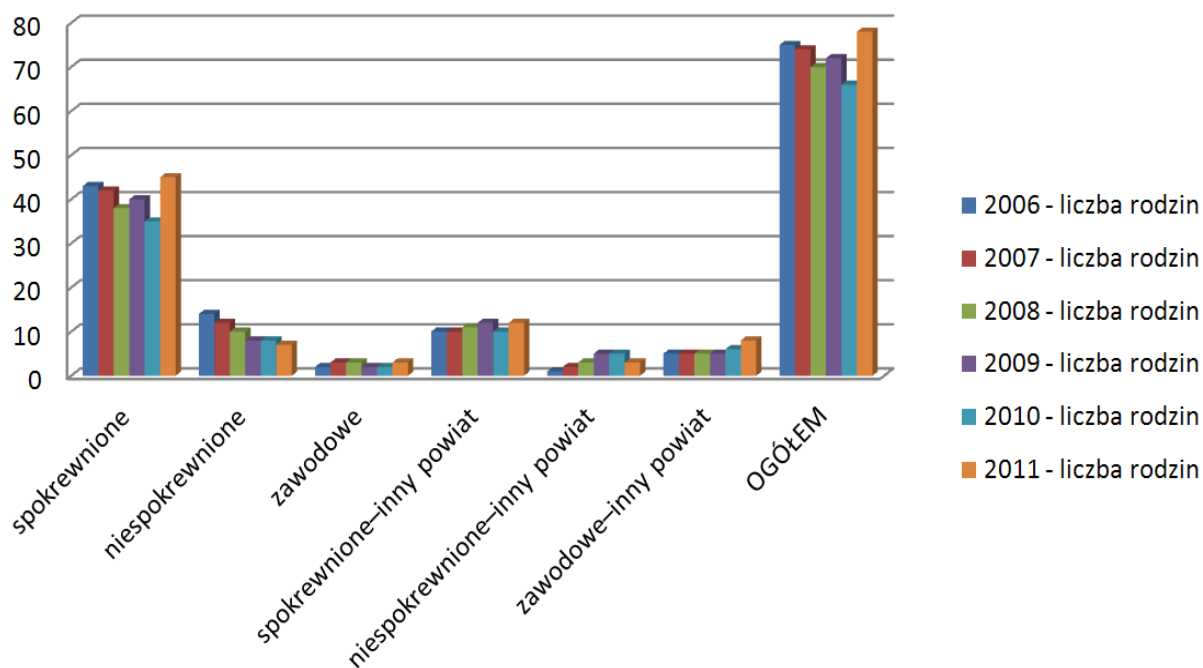
W związku z tym, że dotychczas obowiązujący Program Systemu Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną w Sopocie opracowany był na lata 2006-2014, aby zachować systematykę dotyczącą analizy rozwoju rodzin zastępczych, w zestawieniach ujęto okres lat 2006-2011 r.

Liczba spokrewnionych rodzin zastępczych, jak obrazuje poniższa tabela na przestrzeni lat 2006-2011 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Zauważa się natomiast wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych w roku 2011 w stosunku do lat wcześniejszych, przy jednocześnie wzrastającej liczbie rodzin zastępczych zawodowych utworzonych na terenie innych powiatów.

Charakterystyka i analiza rodzin zastępczych, współpracujących z MOPS w Sopocie.

TYP RODZIN	LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
spokrewnione	43	42	38	40	35	45
niespokrewnione	14	12	10	8	8	7
zawodowe	2	3	3	2	2	3
spokrewnione - inny powiat	10	10	11	12	10	12
niespokrewnione - inny powiat	1	2	3	5	5	3
zawodowe - inny powiat	5	5	5	5	6	8
OGÓŁEM	75	74	70	72	66	78

**LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH
W LATACH 2006-2011**

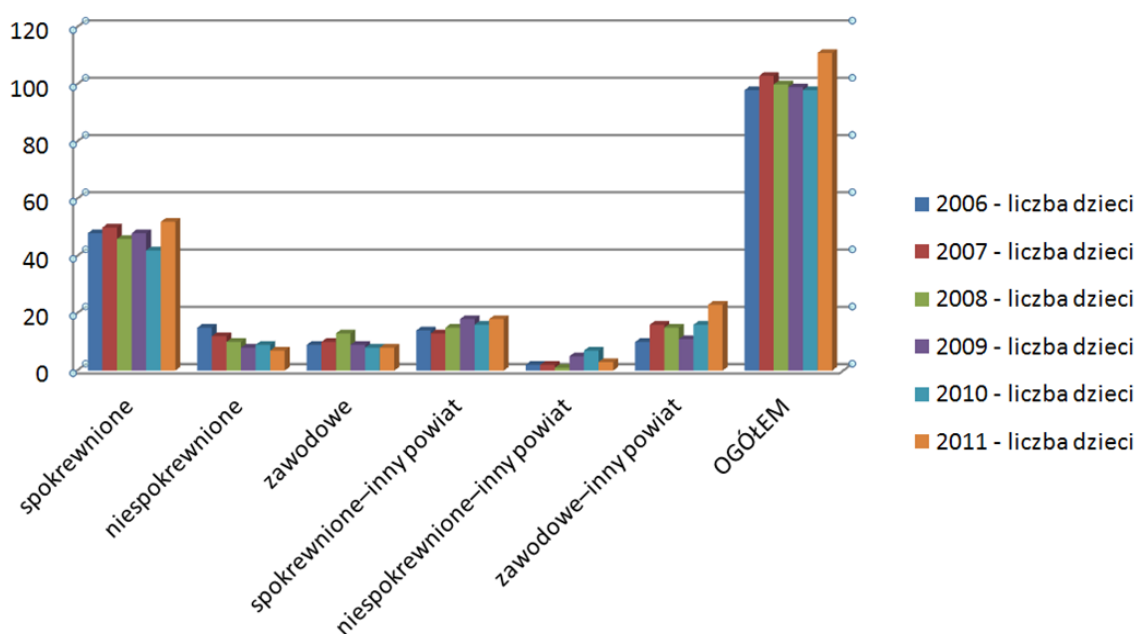

Liczba dzieci, jak wynika z zamieszczonej poniżej tabeli, w rodzinach zastępczych niespokrewnionych w Sopocie wykazuje tendencję spadkową, natomiast liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych w innych powiatach – tendencję wzrostową (o 50%). Przy czym w 2011 r. liczba dzieci w rodzinach zastępczych ogółem w stosunku do lat poprzednich wykazuje wzrost. Sytuację tą ilustrują poniżej przedstawione tabele i wykresy.

Dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2006 -2011, współpracujących z MOPS w Sopocie.

TYP RODZIN	LICZBA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
spokrewnione	48	50	46	48	42	52
niespokrewnione	15	12	10	8	9	7
zawodowe	9	10	13	9	8	8
spokrewnione - inny powiat	14	13	15	18	16	18
niespokrewnione - inny powiat	2	2	1	5	7	3
zawodowe - inny powiat	10	16	15	11	16	23
OGÓŁEM	98	103	100	99	98	111

**LICZBA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH
W LATACH 2006-2011**

Sopot jest najmniejszym pod względem liczby mieszkańców miastem na prawach powiatu w Polsce. Jest przede wszystkim miejscowością uzdrowiskową i kurortem nadmorskim, niezwykle popularnym wśród turystów z Polski, jak i zagranicy. Jest miejscem atrakcyjnym dla rozwijania biznesu. Z drugiej strony, znaczący procent populacji stanowią osoby starsze.

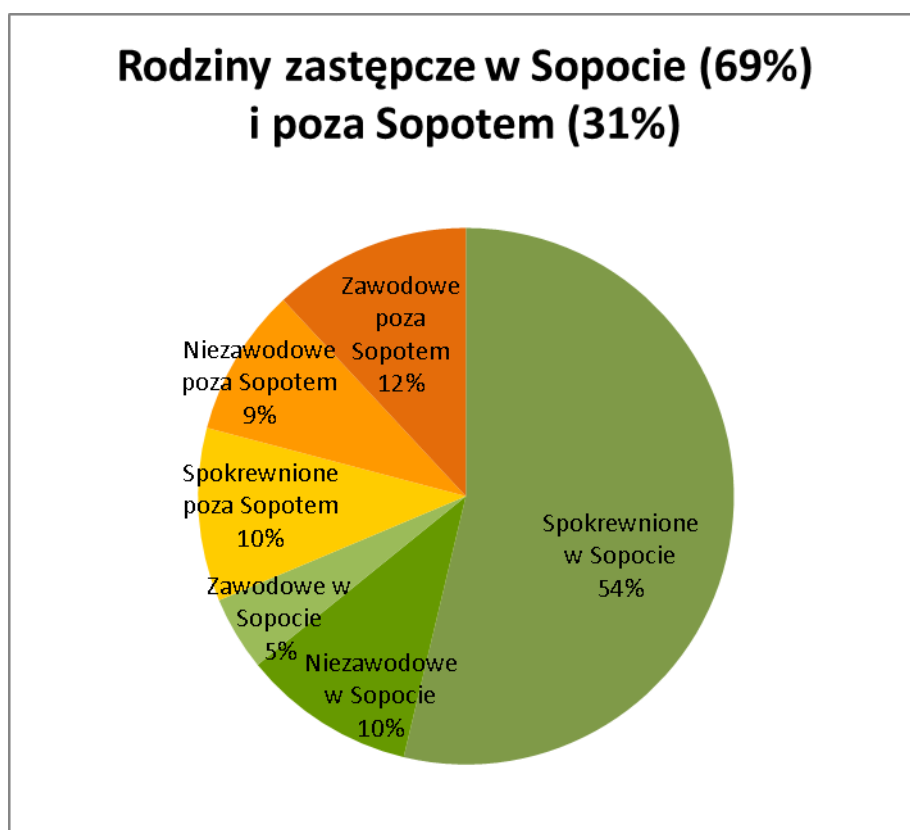
Wobec takiego usytuowania niezwykle utrudnione staje się poszukiwanie odpowiednich kandydatów, spełniających wymogi do pełnienia roli rodziców zastępczych. Dlatego Dział Pieczy Zastępczej, nie mając wyboru, pozyskuje rodziny zastępcze, zwłaszcza zawodowe na terenie innych powiatów.

Powyższą sytuację ilustrują tabela i wykres.

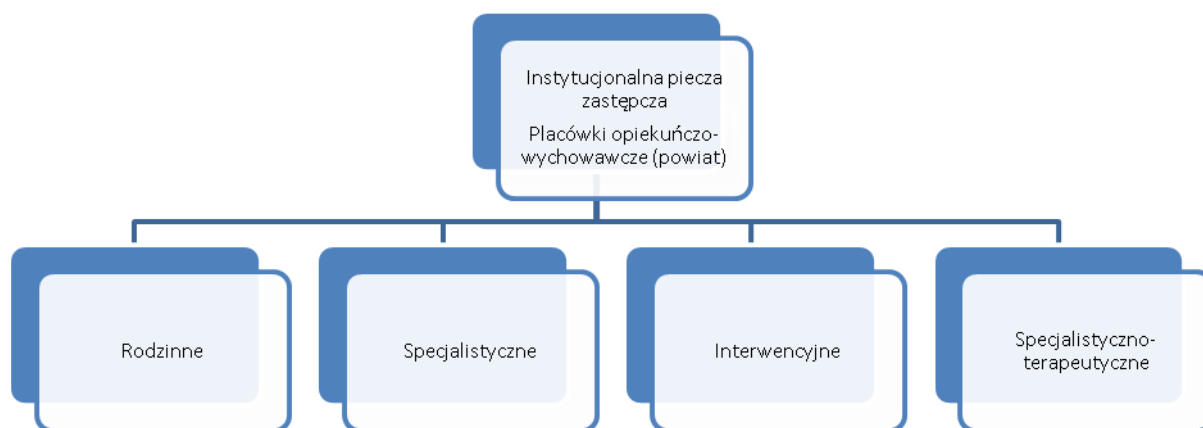
Liczba rodzin zastępczych i dzieci w Sopocie i poza Sopotem

Rodziny zastępcze	Liczba rodzin w Sopocie	Liczba dzieci w Sopocie	Liczba rodzin poza Sopotem	Liczba dzieci poza Sopotem
Spokrewnione	36	41	7	11
Niezawodowe	7	7	6	8
Zawodowe:				
• pogotowia rodzinne	1	1	1	1
• specjalistyczne	1	1	4	8
• wielodzietne	1	3	3	9
Ogółem	46	53	21	37

Stan na dzień 31.01.2012 r.

2. Instytucjonalna Piecza Zastępcza

Na terenie Sopotu znajduje się jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza Dom Dziecka „Na Wzgórzu” (ul. 23 marca 16, Sopot). Powstał on w 2003 roku z połączenia Domu Dziecka nr 1 z likwidowanym wówczas Domem Dziecka nr 2. Placówka ma charakter wielofunkcyjny, tj. pełni rolę socjalizacyjną i interwencyjną. Dodatkowo w strukturze Domu Dziecka „Na Wzgórzu” znajduje się Grupa Usamodzielnienia.

Placówka dysponuje 30 miejscami dla dzieci częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki ze strony rodziny biologicznej. W Domu Dziecka „Na Wzgórzu” dostępnych jest 20 miejsc socjalizacyjnych, 2 miejsca interwencyjne oraz 8 w Grupie Usamodzielnienia (filia Domu Dziecka „Na Wzgórzu”).

Dom Dziecka „Na Wzgórzu” jako placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dzieciom całodobową opieką, realizuje zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej, prowadzi działania interwencyjne i terapeutyczne oraz indywidualne plany usamodzielnienia w ramach grupy usamodzielniających się wychowanków.

Zadania realizowane przez Dom dziecka „Na Wzgórzu” wynikają z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 93) . Zgodnie z nią placówka opiekuńczo – wychowawcza:

- zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne
- realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku
- umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej
- podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny
- zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych
- obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi
- zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przewidziane są zmiany w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z wytyczonymi, systemowymi rozwiązaniami związanymi z opieką nad dziećmi w polityce prorodzinnej, zakłada się całkowite odejście od instytucjonalnych form pomocy na rzecz form rodzinnych. Wiąże się to z nałożeniem przez Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązku z jednej strony ochrony zwłaszcza małych dzieci do 10 roku życia, które nie mogą być umieszczane w placówkach, z drugiej strony ogranicza liczbę przebywających dzieci do 14.

W okresie zakładanego 3 letniego rozwoju pieczy instytucjonalnej planuje się reorganizację Domu Dziecka „Na Wzgórzu”. Powołany zostanie na miejsce obecnego Domu Dziecka „Na Wzgórzu” system małych mieszkań. Dla zabezpieczenia potrzeb sopockich dzieci objętych pomocą instytucjonalną, niezbędne będzie między innymi, mieszkanie uwzględniające również funkcje socjoterapeutyczne i interwencyjne.

W proponowanym przez MOPS programie powstania mieszkań, dzieci w małych grupach i młodzież objęci będą opieką specjalistów, w warunkach umożliwiających nabywanie umiejętności życiowych oraz tworzenie więzi emocjonalnych opiekunów z dziećmi.

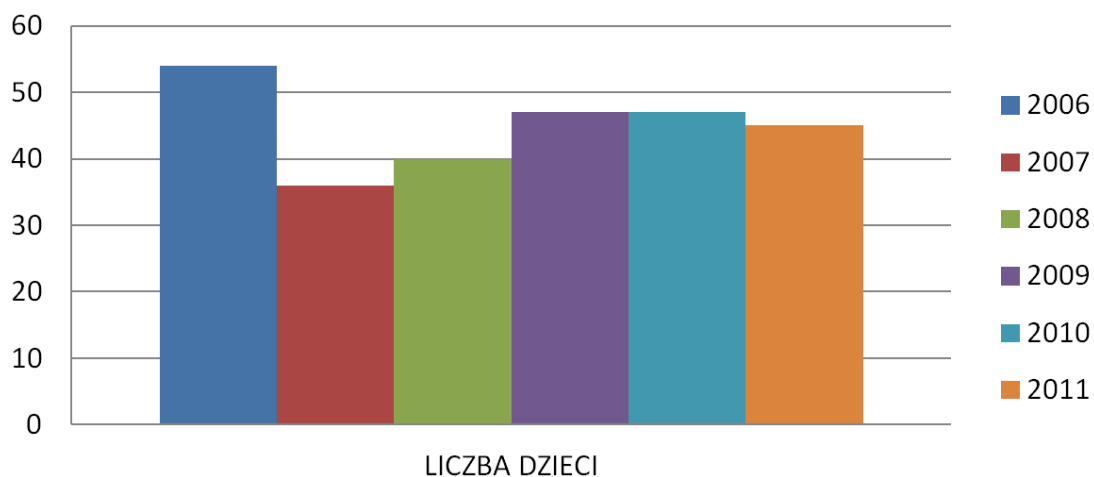
Stworzenie tego rodzaju mieszkań umożliwiłoby realizację najbardziej skutecznej metody pracy z dziećmi opartej na indywidualnych planach pracy z dzieckiem i rodziną.

Poniżej przedstawiono analizę ilościową w placówce opiekuńczo wychowawczej - Dom Dziecka „Na Wzgórzu”

Liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej – Domu Dziecka „Na Wzgórzu” w latach 2006-2011 (narastająco).

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
liczba dzieci	54	36	40	47	47	45

**LICZBA DZIECI W CAŁODOBOWEJ PLACÓWCE
OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ
W LATACH 2006-2011**

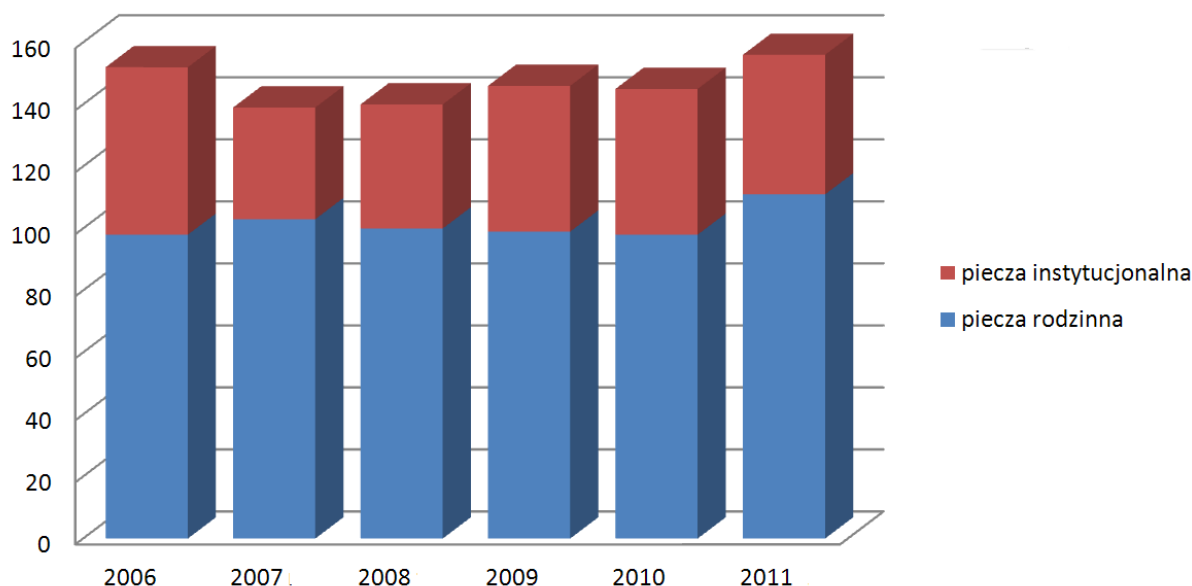

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej analizy zdecydowanie więcej dzieci umieszczonych jest w rodzinach zastępczych w stosunku do dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Zauważa się rosnącą tendencję do zapewniania dzieciom rodzinnych form opieki zastępczej, co prezentują poniższa tabela i wykres.

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2006 – 2011

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
piecza rodzinna	98	103	100	99	98	111
piecza instytucjonalna	54	36	40	47	47	45
OGÓŁEM	152	139	140	146	145	156

DZIECI W PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2006 -2011

3. Usamodzielnienia wychowanków.

Osoby, które osiągnęły pełnoletniość w rodzinie zastępczej, oraz osoby pełnoletnie opuszczające placówkę opiekuńczo wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy zostają objęte pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Osobom usamodzielnianym udziela się pomocy finansowej na:

- kontynuowanie nauki
- usamodzielnienie
- zagospodarowanie

jak również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w umieszczeniu w mieszkaniu chronionym i zatrudnieniu.

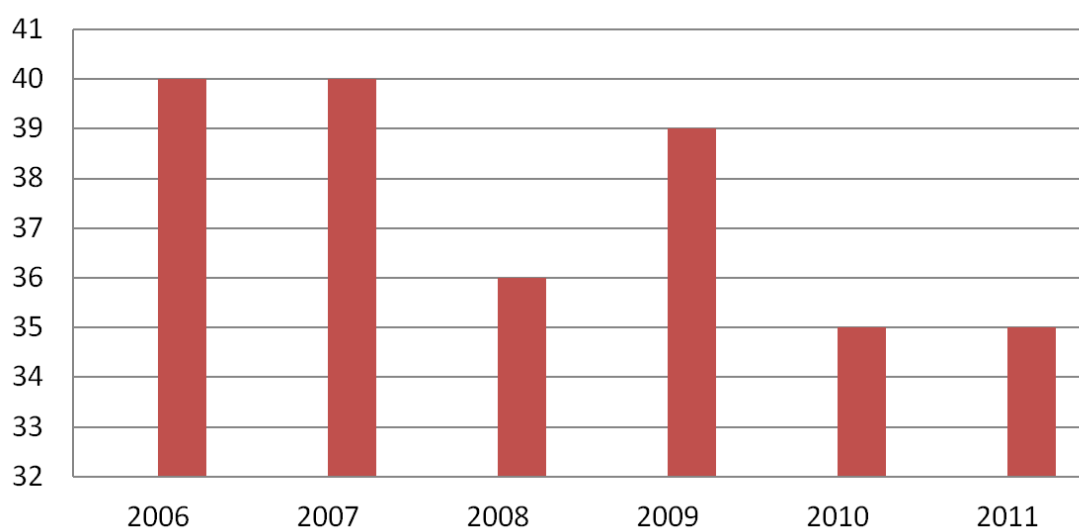
Na przestrzeni lat 2006-2011 pozyskano dla wychowanków pieczy zastępczej 7 mieszkań z zasobów Gminy Miasta Sopotu.

Poniżej zaprezentowano analizę ilościową procesu usamodzielnienia z uwzględnieniem liczby wychowanków, którzy w nim uczestniczyli, i którym przyznano pomoc.

Pomoc na usamodzielnienie dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w latach 2006 – 2011.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
liczba usamodzielniających się wychowanków	40	40	36	39	35	35

**LICZBA PEŁNOLETNICH USAMODZIELNIAJĄCYCH SIĘ
WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ**

4. Zasoby i zagrożenia dla systemu opieki nad dzieckiem i rodziną

Zasobami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- *Skupienie zadań gminnych i powiatowych w jednej strukturze* – Sopot jest miastem na prawach powiatu, stąd realizuje zadania zarówno gminy, jak i powiatu. Koncentracja zadań wpływa korzystnie na komunikację i współpracę między poszczególnymi organizacjami i instytucjami w strukturze miasta Sopot.
- *Ugruntowana współpraca z różnymi instytucjami i organizacjami w mieście zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie* - skutkiem działań podejmowanych dotychczas w Sopocie na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną jest stworzenie efektywnie funkcjonującej sieci kontaktów z innymi instytucjami, fundacjami i organizacjami. Zharmonizowanie działań i komunikacja między instytucjami i organizacjami w ramach omawianego systemu z roku na rok przyczynia się do podnoszenia skuteczność realizowanych zadań.
- *Posiadanie systemowych rozwiązań w opiece nad dzieckiem i rodziną* – doświadczenia związane z realizowaniem dotychczasowych zadań systemu pozwoliły na wyodrębnienie najbardziej skutecznych metod pracy oraz kontynuowanie sprawdzonych, dobrych praktyk. W Sopocie od 2002 r. obowiązuje system powiadamiania i umieszczania dziecka w sytuacji interwencyjnej. System ten jest aktualizowany i dostosowywany do zmieniających się przepisów prawnych, jak również udoskonalany w oparciu o praktykę i doświadczenia.
- *Posiadanie zasobów finansowych do realizacji zadań* - jednym z obowiązków pomocy społecznej jest nie tylko tworzenie programów systemu pomocy ale również przyjmowanie odpowiedzialności finansowej za ich realizację. Miasto Sopot dotychczas zabezpieczało w wystarczającym stopniu środki finansowe na realizację zadań.
- *Zdolność do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych* – od kilku lat corocznie Dział Pomocy Rodzinie (DPR), pozyskuje zewnętrzne zasoby finansowe z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach otwartych konkursów na finansowe wspieranie programów z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną. Ponadto, istnieje możliwość otrzymywania dotacji celowych z budżetu Państwa na dofinansowanie zadań jednostek samorządu terytorialnego na wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- *Zasoby kadrowe* – DPR, a obecnie DPZ skupia wyspecjalizowaną kadrę pracowników z wieloletnim doświadczeniem we wspieraniu rodzin zastępczych. Zespół specjalistów składa się z pedagogów, psychologów i prawników. Na szczególną uwagę zasługuje osobiste zaangażowanie pracowników w wykonywane zadania oraz chęć realizowania wciąż nowych i innowacyjnych projektów w celu wspierania rodzin zastępczych i idei rodzicielstwa zastępczego. Ponadto gwarantem wysokiej jakości oferowanej pomocy jest udział kadry w szkoleniach i systematyczne podnoszenie wiedzy i kwalifikacji z zakresu pomocy dziecku i rodzinie.
- *Rodziny pomocowe* - posiadanie grupy potencjalnych kandydatów do utworzenia rodzin pomocowych, których zadaniem, zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny

i pieczy zastępczej, jest pomoc w opiece nad dzieckiem w przypadku jej czasowego niesprawowania przez rodzinę zastępczą.

- *Różnorodność i kompleksowość oferowanej pomocy* - zakres działań podejmowanych w Dziale Pieczy Zastępczej na rzecz pomocy dziecku i rodzinie jest systematycznie rozszerzany i rozbudowywany. Oferta specjalistycznej pomocy i wsparcia skierowana jest zarówno do dzieci, usamodzielniających się wychowanków oraz rodziców zastępczych i naturalnych. Aktualnie DPZ oferuje:
 - diagnozę psychologiczną dla kandydatów na rodziców zastępczych
 - szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe
 - szkolenia dla rodzin zastępczych (systematyczne podnoszenie wiedzy i kwalifikacji z zakresu opieki nad dzieckiem w pieczy zastępczej)
 - grupy wsparcia dla rodziców zastępczych
 - wsparcie psychologiczne i terapia dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych
 - konsultacje psychologiczne i pedagogiczne dla rodziców zastępczych
 - pomoc prawną
 - programy integracyjne dla rodzin zastępczych
- *Wysokie standardy i dobre praktyki współpracy z rodzinami zastępczymi* – efektem wieloletnich doświadczeń kadry DPR w pracy z rodzinami zastępczymi są wysokie standardy pracy, efektywne programy wsparcia i dobre praktyki, które wspomagają proces udzielania pomocy dziecku i rodzinie. Wśród najważniejszych dobrych praktyk należy wymienić:
 - programy szkoleniowe dla rodziców zastępczych w celu stałego podnoszenia ich kwalifikacji zawodowych i kompetencji rodzicielskich
 - superwizje dla rodziców zastępczych, podczas których pod okiem terapeuty opiekunowie mają szansę przeanalizować trudne aspekty wychowawcze rodzicielstwa zastępczego
 - wyjazdy integracyjne dla rodzin zastępczych, gdzie rodzice zastępczy mają szansę się poznać, wymienić doświadczeniem i udzielić wzajemnego wsparcia
 - coroczne obchody rodzicielstwa zastępczego (30.05), organizowane przez DPR w formie festynu czy pikniku, gdzie pracownicy DPR wraz z rodzinami zastępczymi i dziećmi uczestniczą w uroczystościach.
- *Pozytywne wyniki przeprowadzonych kontroli* - Dział Pomocy Rodzinie uzyskał pozytywne rezultaty dotychczasowych inspekcji Najwyższej Izby Kontroli. Jest to forma upewnienia, iż podejmowane działania i standardy pracy spełniają najwyższe wymagania.

Zasobami instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dom Dziecka „Na Wzgórzu”) są:

- *Wykształcenie kadry* - wszyscy pracownicy placówki posiadają kierunkowe wykształcenie magisterskie i spełniają szczegółowe wymogi dotyczące pracowników zatrudnionych w placówkach zgodnie z art. 98 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. W zasobach kadrowych placówki oprócz wychowawców jest również psycholog z uprawnieniami terapeuty oraz starszy specjalista pracy socjalnej.
- *Superwizje kadry* - pracownicy placówki uczestniczą w superwizjach, w czasie których analizowane są problemy doświadczane, w relacji z wychowankami, metody pracy z grupą, jak również praca własna kadry.
- *Stały rozwój merytoryczny kadry* - pracownicy placówki uczestniczą w szkoleniach organizowanych zarówno na terenie placówki, jak i w specjalistycznych konferencjach. Kadra dokształca się również na studiach podyplomowych, w tym z zakresu organizacji pomocy społecznej.
- *Podnoszenie standardów pracy z dzieckiem i rodziną* - systematycznie weryfikowane są metody pracy z dzieckiem i wybierane te, które charakteryzują się największą skutecznością.
- *Zindywidualizowana praca z dzieckiem i jego rodziną naturalną* - nowe metody pracy oraz ilość kadry pozwala na pracę dostosowaną do sytuacji i potrzeb każdego dziecka i jego rodziny naturalnej. Działania wyznaczane są na podstawie corocznie ustalanych priorytetów opiekuńczo-wychowawczych pracy z dziećmi oraz indywidualnych planów pracy z dzieckiem.
- *Bogata oferta zajęć wspierających rozwój wychowanków placówki* - oprócz standardowych zajęć, takich jak zajęcia plastyczne, kulinarne czy edukacyjne, kadra wychodząc naprzeciw potrzebom dzieci organizuje zajęcia wykraczające poza podstawowy zakres obowiązków, w tym zajęcia z NLP, kinezylogii edukacyjnej, czy warsztaty seksualne.
- *Placówka spełnia standardy wychowania i opieki oraz standardy usług świadczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami* - doświadczona i wyszkolona kadra posiada wiedzę oraz umiejętności by jak najskuteczniej działać w sytuacjach zagrożenia wychowanków demoralizacją i innymi trudnościami. Ponadto, w związku ze zmianą przepisów, placówka przygotowana jest na płynne przeorganizowanie dokumentacji i metod pracy tak, by były zgodne z nowymi standardami.
- *Lokalizacja placówki* - wychowankowie Domu Dziecka „Na Wzgórzu” mają możliwość korzystania z różnorodnej oferty edukacyjnej i kulturalnej na terenie Trójmiasta.
- *Zapewnianie wypoczynku letniego i zimowego* - dzieci korzystają rokrocznie ze zorganizowanego wypoczynku, mając tym samym okazję do spędzenia czasu wolnego poza placówką i zawierania nowych znajomości.

- *Ugruntowana współpraca z instytucjami zajmującymi się wsparciem dziecka i rodziny* - (szkoły, sądy, ośrodki adopcyjne, policja) dotychczasowa kooperacja pozwoliła na stworzenie spójnego systemu interwencji i wspierania dziecka i rodziny.
- *Dodatkowe wsparcie kadry* - placówka korzysta z pomocy wolontariuszy i praktykantów, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem wspomagają proces wychowania i edukacji dzieci, które przebywają w domu dziecka w Sopocie.
- *Wystarczające zasoby finansowe placówki* - Dom Dziecka „Na Wzgórzu” posiada dostateczne środki pieniężne na zaspokojenie bieżących potrzeb. Dodatkowo placówka może liczyć na wsparcie finansowe sponsorów.
- *Korzystne warunki lokalowe placówki* - wyremontowany budynek domu dziecka gwarantuje wychowankom warunki do nauki i osiągnięcia samodzielności. Każda grupa wychowawcza posiada własną kuchnię wraz z odpowiednim sprzętem kuchennym. Grupy dysponują również pokojem dziennym, który służy do wspólnych zajęć. Dzieci na terenie placówki mogą korzystać z zasobów bibliotecznych, sprzętu komputerowego oraz Internetu. Ponadto każdy z 2-3 osobowych pokoi dla wychowanków posiada również oddzielną łazienkę. Daje to dzieciom poczucie intymności i możliwość odizolowania się od grupy, gdy wymaga tego sytuacja.
- *Miejsca interwencyjne* - placówka posiada dwa miejsca interwencyjne, zabezpieczające potrzeby dziecka znajdującego się w nagłej sytuacji kryzysowej.

Zagrożenia dla realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.

- *Ryzyko wypalenia zawodowego pracowników* – skuteczne udzielanie pomocy innym osobom wymaga dużego zaangażowania emocjonalnego, wewnętrznej motywacji i poczucia sensu wykonywanego zadania. Jednocześnie wszystkie te czynniki, które wpływają na jakość wsparcia, są czynnikami ryzyka do wystąpienia wypalenia zawodowego. Ryzyko jest tym większe im mniej wsparcia udzielanego jest pracownikom, przykładowo w postaci superwizji, czy odpowiedniego systemu motywacyjnego.
- *Ryzyko wypalenia zawodowego rodziców zastępczych* – codzienna opieka nad dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej, które doświadczyło traum i odrzucenia jest zadaniem wymagającym zaangażowania wielu zasobów psychicznych. Z uwagi na powyższe, rodzice zastępczy stanowią bardzo poważną grupę ryzyka wypalenia zawodowego, co w konsekwencji grozi rozwiązaniem rodziny zastępczej.
- *Sprzeczność i niejasność przepisów* – obowiązująca od dnia 1.01.2012 r. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. pozostawia wciąż wiele niejasności, co utrudnia pełne realizowanie działań z niej wynikających. Problem ten dotyczy głównie:

- trudności pozyskiwania rodzin zastępczych zawodowych z terenu innych powiatów z uwagi na skomplikowane procedury prawne
- zabezpieczenia środków finansowych na nowe formy fakultatywnego wspierania rodzin zastępczych
- wygaszania rodzin zastępczych zawodowych wielodzietnych w przeciągu 3 lat od wejścia w życie ustawy. W przypadku zmiany statusu tych rodzin na rodziny niezawodowe zmniejszaniu ulega liczba dostępnych miejsc do umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Zagrożenia dla realizacji zadań instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dom Dziecka „Na Wzgórzu”):

- *Specyfika pracy z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej* - wielopokoleniowe problemy, w jakich wyrastało dziecko utrudnia znacznie jego socjalizację i adaptację do warunków domu dziecka. Część dzieci, które trafiają do Domu Dziecka „Na Wzgórzu” jest zdemoralizowana i prezentuje postawę skrajnie roszczeniową, co w znacznym stopniu utrudnia pracę i prowadzi do poczucia bezsilności. Proces wspierania wychowanka w osiąganiu pozytywnych zmian jest żmudny i wymaga zastosowania specjalistycznej wiedzy. Ponadto, należy nadmienić podwyższone ryzyko zachorowalności na infekcje wirusowe, świerzbowiec, wszawicę oraz inne choroby, na które cierpią wychowankowie.
- *charakter pracy* - praca kadry domu dziecka odbywa się w systemie zmianowym. Skutkiem tego stanu rzeczy jest często silne zmęczenie pracowników. U niektórych z nich może wystąpić wypalenie zawodowe czy zespół nietolerancji pracy zmianowej. Ponadto, praca w święta i weekendy stawia kadrę niejednokrotnie przed koniecznością wyboru pomiędzy życiem rodzinnym a pracą.
- *Negatywny wizerunek domów dziecka przedstawiany w mediach* – wizerunek ten wpływa na sposób spostrzegania przez społeczeństwo zarówno kadry domu dziecka, jak również wychowanków. W rzeczywistości pracownicy domu dziecka to osoby zaangażowane w wychowanie i pomoc swoim podopiecznym, niejednokrotnie rezygnując z prywatnego czasu wolnego. Ponadto narosło wokół domu dziecka mity powodują brak społecznego zrozumienia rzeczywistych potrzeb przebywającym w nim dzieci, jak i specyfiki pracy kadry.
- *Brak stabilności prawnej* - ciągłe zmiany w prawie dotyczącym funkcjonowania placówek opiekuńczo – wychowawczych skutkują m.in. trudnościami w planowaniu długoterminowych strategii działań placówki. Brak stabilności wpływa również na poczucie bezpieczeństwa kadry i podopiecznych.
- *Brak czytelnej sytemu awansu zawodowego dla kadry merytorycznej podobnego do tego, jaki proponuje Karta Nauczyciela* - w większości kadra placówki nie może identyfikować się z żadną grupą zawodową, nauczycielami czy pracownikami socjalnymi. Mimo dużego obciążenia pracą, kadra nie posiada praw, takich jak

pracownicy socjalni (dodatkowy urlop) czy nauczyciele (skrócony wymiar czasu pracy).

- *Niskie wynagrodzenia* – w odniesieniu do poziomu wykształcenia oraz trudnego charakteru pracy zarobki kadry domu dziecka są relatywnie niskie. Antycypowanym zagrożeniem jest frustracja i obniżanie się realnej motywacji pracowników do podejmowania zobowiązań zawodowych.

5. Cele programu pieczy zastępczej

Cel główny niniejszego Programu jest:

Skuteczny rozwój systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem form rodzinnych.

Cele szczegółowe:

1. Zorganizowanie kompleksowego systemu pieczy zastępczej, poprzez promocję, pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów tych form.
2. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom prowadzącym rodzinne formy pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dzieciom w rodzinnych formach pieczy zastępczej.
4. Prawidłowe przygotowanie wychowanków do samodzielności.

Powyższe cele realizowane są poprzez określone zadania przedstawione w rozdziale 6.

6. Zadania powiatu

Zadania rodzinnej pieczy zastępczej, wynikające z Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014:

1. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
2. Ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.
3. Przyznawanie świadczeń na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, zgodnie z ustawą:
 - 660 zł – spokrewnionej,
 - 1000 zł - zawodowej i niezawodowej.
4. Zapewnienie zawodowym rodzinom zastępczym wynagrodzenia adekwatnego do pełnionej funkcji.
5. Zapewnienie środków finansowych na utrzymanie rodziny pomocowej.
6. Zapewnienie zgodnie z ustawą środków na utrzymanie lokalu mieszkalnego.
7. Zatrudnienie wymaganej, zgodnie z ustawą, liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
8. Zatrudnienie zgodnie z ustawą osoby zajmującej się opieką i wychowaniem oraz osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarczych, na wniosek rodziny zawodowej.
9. Zapewnienie zgodnie z ustawą środków na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu rodzinnego.
10. W ramach środków budżetu powiatu i rozeznania potrzeb umożliwienie:
 - dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6. do 18. roku życia,
 - przyznania świadczeń na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo,
 - pokrycia wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.
11. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
12. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
13. Organizowanie i prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka; kwalifikowanie i diagnozowanie, wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych (potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinia o spełnieniu warunków i ocena predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej).

14. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.
15. Zapewnienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
16. Prowadzenie poradnictwa (także prawnego) i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
17. Wzmocnienie kompetencji i przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka.
18. Przygotowanie we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku.
19. Pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu.
20. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.
21. Organizowanie opieki nad dzieckiem, gdy rodzina zastępcza lub prowadzący dom dziecka okresowo nie może jej sprawować (sytuacje losowe, powody zdrowotne, zaplanowany wypoczynek – rodziny pomocowe).
22. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną.
23. Współpraca ze środowiskiem lokalnym – sądami i organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, ośrodkami zdrowia oraz organizacjami społecznymi.
24. Zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuację nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych.
25. Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.
26. Dochodzenie należności od rodziców biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej.
27. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Programu.

Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2012 -2014

Szacunkową liczbę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci obrazuje poniższa tabela.

Rok	2012	2013	2014
Przewidywana liczba rodzin, z których dzieci będą umieszczone w pieczy zastępczej	11	10	9
Przewidywana liczba dzieci, które zostaną umieszczone w pieczy zastępczej	17	16	15

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie szacunkowych danych Działu Pracy Socjalnej oraz rozeznania potrzeb i praktyki w zakresie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, z uwzględnieniem dzieci sopockich umieszczanych w innych powiatach i przedstawia się następująco:

1. Rok 2012 – 11 rodzin zastępczych zawodowych
2. Rok 2013 - 12 rodzin zastępczych zawodowych
3. Rok 2014 - 13 rodzin zastępczych zawodowych

Zadania instytucjonalnej pieczy zastępczej:

1. Udzielanie kompleksowej pomocy socjalnej, psychologicznej i pedagogicznej dziecku i jego rodzinie w miejscu zamieszkania
2. Wszechstronna pomoc rodzinom dysfunkcyjnym ze szczególnym uwzględnieniem dzieci
3. Porady psychologiczne, interwencje kryzysowe, mediacje rodzinne, grupy wsparcia dla rodziców oraz dzieci starszych, treningi umiejętności wychowawczych dla rodziców, treningi umiejętności społecznych dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania, zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży
4. Przywrócenie funkcji opiekuńczych i wychowawczych dysfunkcjonalnemu środowisku rodzinnemu
5. Kształtowanie pozytywnych postaw dzieci i młodzieży grup podwyższonego ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w środowisku rodzinnym
6. Uczenie postaw funkcjonowania w grupie

7. Wdrażanie dzieci i młodzieży do funkcjonowania alternatywnego wobec subkultur i podgrup młodzieżowych o negatywnej orientacji
8. W przypadku rodziców zwracanie uwagi na proponowanie konstruktywnych wartości alternatywnych do oferowanych przez środowisko
9. Wdrażanie ich do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, kształtowania pozytywnych postaw

Zadania w procesie usamodzielnienia młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze i Dom Dziecka „Na Wzgórzu”:

1. Przygotowanie do samodzielności dzieci z rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo-wychowawczych
2. Zapewnienie właściwego przebiegu procesu usamodzielnienia wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez realizowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia (IPU)
3. Rozwijanie samodzielności poprzez pobyt w grupie usamodzielniających się wychowanków domu dziecka. Funkcjonowanie grupy oparte jest o rodzinny model życia, gdzie młodzież uczy się niezależności i samodzielności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i realizowaniu zadań życiowych (zdobywanie wykształcenia, podejmowanie pracy)
4. Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie
5. Zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym
6. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu wychowanków instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej
7. Wspieranie wychowanków w uzyskaniu mieszkania z zasobów gminy.

V. Planowany budżet Programu

Planowany budżet programu wspierania rodziny

Lp	Szacunkowy koszt i struktura finansowania działań w ramach Programu, wg źródeł finansowania	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
	Ogółem:	305 600	459 600	564 750
	W tym:			
1	Zatrudnienie asystenta rodziny	59 000	118 000	159 300
2	Zatrudnienie opiekuna do pracy podwórkowej	-	59 000	60 800
3	Zatrudnienie specjalistów do prowadzenia poradnictwa	62 600	93 700	141 400
4	Szkolenie asystentów rodziny	1 600	2 400	3 200
5	Szkolenie rodzin wspierających	400	700	1 000
6	Powołanie rodzin wspierających	-	2 000	6 000
7	Zapewnienie wypoczynku	7 000	8 800	9 300
8	Zapewnienie opieki dzieciom w placówce wsparcia dziennego	175 000	175 000	183 750

Założenia do projektu budżetu programu wspierania rodziny:

Nr pozycji w tabeli:

3. Wynagrodzenie dla asystentów rodziny: rok 2012 - 1,75 etatu, rok 2013 – 3 etaty, rok 2014 – 4 etaty,
4. Wynagrodzenie dla opiekuna do pracy podwórkowej: rok 2013 – 1,75 etaty, rok 2014 – 1,75,
5. Wynagrodzenie dla specjalistów (psycholog, prawnik, pedagog) – rok 2012 – 1,4 etatu, rok 2013 – 2 etaty, rok 2014 – 3 etaty,
6. Szkolenie asystentów rodzin – rok 2012 – 2 asystentów, rok 2013 – 3 asystentów, rok – 2014 – 4 asystentów,
7. Szkolenie rodzin wspierających – rok 2012 – 1 rodzina, rok 2013 – 3 rodziny, rok 2014 – 5 rodzin,

8. Zwrot kosztów poniesionych przez rodziny wspierające wynikające z realizowania umowy zawartej na rzecz pomocy dziecku – rok 2013 – 2 rodziny – umowy dla 2 dzieci, rok 2013 – 4 rodziny umowy dla 5 dzieci,
9. Pokrycie kosztów wypoczynku – rok 2012 dla 12 dzieci, rok 2013 – 14 dzieci, rok 2014 – 14 dzieci,
10. Pokrycie kosztów pobytu dzieci w placówce wsparcia dziennego – rok 2012 – 29 dzieci, rok 2013 – 29 dzieci, rok 2014 – 30 dzieci.

Planowany budżet programu rozwoju pieczy zastępczej

Poniżej zaplanowano projekt wydatków na realizację Programu w latach 2012 – 2014. Z uwagi na to, że trudno w sposób jednoznaczny przewidzieć skutki wdrożenia ustawy oraz Programu zaplanowany budżet może ulegać zmianie.

L.p.	Szacunkowy koszt i struktura finansowania działań w ramach Programu, wg źródeł finansowania	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
	Ogółem	4182 882,-	4427 922,-	4797 145,-
	w tym			
1.	Wynagrodzenia z pochodnymi dla rodzin zastępczych zawodowych	414 782,-	448 422,-	465 840,-
2.	Wynagrodzenie pomocy domowej i osoby do sprawowania opieki i wychowania	0,00,-	0,00	800,-
3.	Pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej	502 000,-	541 760,-	581 520,-
4.	Dofinansowanie do wypoczynku dla dzieci w wieku od 6 – 18 lat	31 200,-	31 200,-	36 000,-
5.	Jednorazowa pomoc z tyt. przyjęcia dzieci do rodziny zastępczej	17 500,-	17 500,-	20 000,-
6.	Pomoc losowa	4 000,-	5 000,-	6 000,-
7.	Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków zgodnie z Indywidualnym Programem Usamodzielnienia w rodzinach zastępczych / placówkach	132 600/ 51 600,-	139 200/ 51 600,-	139 200/ 51 600,-
8.	Środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego	8 000,-	12 000,-	14 400,-
9.	Przeprowadzenie remontu	6 000,-	8 000,-	10 000,-
10.	Szkolenia i specjalistyczne poradnictwo dla rodzin zastępczych	4 000,-	5 000,-	5 000,-
11.	Koszty pośrednie związane z obsługą administracyjno – biurową rodzin zastępczych (w tym: wynagrodzenia z pochodnymi pracowników, media, materiały i wyposażenie)	447 000,-	509 500,-	574 200,-
12.	Dotacje na utrzymanie dzieci z terenu powiatu sopockiego umieszczonych w placówkach op. – wychowawczych na terenie innych powiatów	15 200,-	15 200,-	15 200,-
13.	Dotacje na utrzymanie dzieci z powiatu sopockiego umieszczone w rodzinach zastępczych w innych powiatach	560 000,-	600 000,-	640 000,-
14.	Utrzymanie publicznej placówki opiekuńczo – wychowawczej	1935 000,-	1989 000,-	2182 300,-
15.	Dotacja celowa na zadanie zlecone Fundacja „Rodzina Nadziei”	54 000,-	54 540,-	55 085,-

Założenia do projektu budżetu programu rozwoju pieczy zastępczej:

Nr pozycji w tabeli:

1. Wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych: 11 rodzin w 2012 r., 12 rodzin w 2013 r., 13 rodzin w 2014 r. Liczba rodzin zgodna z założonym limitem rodzin zastępczych zawodowych.
2. Zatrudnienie pomocy domowej wynika z faktycznych potrzeb rodziny, poza tym w 2012 i 2013 r. nie przewiduje się umieszczenia w rodzinach zastępczych zawodowych więcej niż 3 dzieci.
3. Koszt utrzymania dla 58 dzieci w 2012 r., 64 dzieci w 2013 r., 70 dzieci w 2014 r.
4. W 2012 r. skorzysta 26 dzieci x 1200 zł, w 2013 r. na poziomie roku poprzedniego, w 2014 r. – 30 dzieci x 1200 zł.
5. Jednorazowa pomoc dla 7 dzieci (po 2500 zł / dziecko) w 2012 r. i 2013 r., dla 10 dzieci (po 2000 zł/dziecko) w 2014 r.
6. Pomoc losowa dla 4 dzieci x 1000 zł w 2012 r., dla 5 dzieci 2013 r., dla 6 dzieci 2014 r..
7. Pomoc dla usamodzielnianych: 20 wychowanków w 2012 r., 22 wychowanków w 2013 r. i 2014 r.
8. Koszty utrzymania lokalu mieszkalnego dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych.
9. Środki dla rodzin zastępczych zawodowych na remont lokalu mieszkalnego.
10. Szkolenia, poradnictwo, terapie, superwizje dla rodzin zastępczych.
11. Wynagrodzenia - 6,5 etatu, obsługa pieczy zastępczej (kierownik, st. administracyjne, prawnik, psycholog, st. pracownik socjalny, 2 koordynatorów), koszty mediów, materiałów i wyposażenia.
12. Zakłada się ewentualne umieszczenie 1 dziecka przez okres 3 miesięcy w placówce na terenie innego powiatu.
13. Dotacje na utrzymanie 45 dzieci z powiatu sopockiego umieszczone w rodzinach zastępczych w innych powiatach w 2012 r. W 2013 r. i 2014 r. wzrost o 4 dzieci.
14. Koszt utrzymania publicznej placówki opiekuńczo – wychowawczej.

VI. Ewaluacja

Program systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Sopocie na lata 20012-2014 będzie podlegał kilkuetapowej ocenie. Zostanie ona dokonana w czasie jego realizacji, jak również tuż po zakończeniu. Celem ewaluacji jest wskazanie sukcesów (mocnych stron) i pozytywnych zmian osiągniętych dzięki wprowadzeniu programu, jak również refleksja nad tymi jego aspektami, które w przyszłości będą wymagały większej uwagi i modyfikacji. Proces analizy jakości zaproponowanego programu będzie źródłem niezbędnych informacji i praktycznych wskazówek, które posłużą do udoskonalania działań w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną w Sopocie.

Szczegółowe opracowanie ewaluacji będzie zawarte w poszczególnych projektach socjalnych realizowanych w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Sopocie na lata 2012-2014.

Ewaluacja określi:

- poziom skuteczności i pożyteczności przyjętego programu w systemie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Sopocie
- czy podjęty kierunek działań w ramach w/w programu był właściwy i w jakim stopniu przyczynił się do osiągnięcia założonych celów
- stopień realizacji założonych celów szczegółowych na poszczególnych etapach programu
- przydatność oraz jakość metod i strategii zastosowanych w realizacji poszczególnych celów programu
- stopień zaangażowania i nakładów zainwestowanych przez poszczególnych realizatorów zadań i ich współpracowników

ponadto ewaluacja:

- będzie sprzyjać zwiększeniu skuteczności projektów, które są realizowane w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, a przez to przyczyni się do rozwoju samej instytucji
- przyczyni się do promocji instytucji pomocy społecznej wśród lokalnej społeczności, zwiększając jej świadomość na temat możliwości i zakresu pomocy oferowanej przez MOPS w Sopocie

Wskaźniki badane w procesie ewaluacji programu wspierania rodziny:

1. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny
2. Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny, liczba dzieci w tych rodzinach
3. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na rodziny wspierające

4. Liczba zawartych umów na utworzenie rodzin wspierających
5. Liczba dzieci, które powróciły do środowiska z pieczy zastępczej
6. Liczba placówek wsparcia dziennego
7. Liczba dzieci, które miały zapewnioną opiekę w placówce wsparcia dziennego
8. Liczba osób, które brały udział w grupach wsparcia, zajęciach szkoły dla rodziców
9. Rodzaj i ilość prowadzonych projektów socjalnych, w ramach których realizowane były działania opisane w niniejszym programie

Wskaźniki badane w procesie ewaluacji programu rozwoju pieczy zastępczej:

1. Liczba rodzin objęta opieką koordynatora
2. Liczba i problematyka przeprowadzonych szkoleń dla rodziców zastępczych
3. Liczba rodziców zastępczych uczestniczących w grupach wsparcia
4. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej
5. Liczba rodzin zastępczych
6. Liczba rodzin pomocowych
7. Liczba dzieci umieszczonych:
 - w rodzinach zastępczych
 - w placówce opiekuńczo- wychowawczej
8. Odsetek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wśród wszystkich dzieci objętych pieczą zastępczą
9. Liczba dzieci:
 - opuszczających rodziny zastępcze z powodu powrotu do rodziny biologicznej
 - opuszczających placówki opiekuńczo- wychowawcze z powodu powrotu do rodziny biologicznej
10. Liczba usamodzielniających się wychowanków:
 - z rodzin zastępczych
 - z placówek
11. Liczba osób pełnoletnich usamodzielnianych, które skorzystały z Mieszkania Chronionego.

VII. Podsumowanie

Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Sopocie na lata 2012-2014 zawiera najważniejsze cele i kierunki działań, podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie. Przyświecającą ideą jest przekonanie, iż to rodzina w pełni gwarantuje właściwy rozwój człowieka. Dlatego szczególnie ważne staje się wspieranie niewydolnych rodzin naturalnych znajdujących się w kryzysie.

Natomiast w sytuacjach szczególnie trudnych należy zapewnić dziecku najbardziej dla niego przyjazne środowisko rodziny zastępczej. Ważne jest zatem dążenie do rozwoju systemu pieczy zastępczej poprzez pozyskiwanie rodzin zastępczych, szczególnie tych o charakterze zawodowym. System instytucjonalny zaś należy stopniowo przekształcać w specjalistyczne mieszkania rodzinne, w których pozytywne warunki i rodzinna atmosfera gwarantowałyby przebywającym w nich dzieciom zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, społecznych i poznawczych. Niniejszy Program opracowany został w celu realizacji powyższych zdań.